

HIỆU TRƯỞNG TRƯỜNG PHỔ THÔNG VỚI VAI TRÒ LÃNH ĐẠO XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN VĂN HÓA NHÀ TRƯỜNG

○ ThS. ĐẦU THỊ THU*

1. Ảnh hưởng của văn hóa nhà trường (VHNT) đến giáo viên (GV) và học sinh (HS)

VHNT là hệ thống các chuẩn mực, giá trị, niềm tin, nghi thức, biểu tượng và những tiểu sử, sự kiện làm nên bộ mặt riêng của nhà trường. VHNT biểu hiện ở hai cấp độ: hữu hình (phần nổi) và vô hình (phần chìm). Phần nổi của VHNT bao gồm: sứ mạng, chính sách, mục đích, mục tiêu, khung cảnh, cách bài trí lớp học, logo, khẩu hiệu, bảng hiệu, biểu tượng, đồng phục, các nghi thức, nghi lễ... Phần chìm của VHNT bao gồm: nhu cầu, cảm xúc, mong muốn cá nhân, quyền lực và cách thức ảnh hưởng, thương hiệu, các giá trị, các giả định ngầm,...

VHNT đích thực và trong sáng là động lực quan trọng cho quá trình đổi mới quản lí của từng nhà trường. Môi trường VHNT lành mạnh giúp giảm bớt sự căng thẳng, mệt mỏi của GV và HS, giảm thiểu hành vi, cử chỉ không lịch sự của HS, tạo ra môi trường thuận lợi hỗ trợ việc dạy và học, khuyến khích GV tích cực đổi mới phương pháp, tích cực trong việc nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ; khuyến khích HS tích cực, nỗ lực rèn luyện, học tập, trau dồi kiến thức để đạt kết quả cao trong học tập.

1) Ảnh hưởng của VHNT đến GV. VHNT lành mạnh có tác dụng khuyến khích mối quan hệ hợp tác, chia sẻ kinh nghiệm, học hỏi lẫn nhau giữa các GV, làm cho họ luôn cảm thấy thoải mái, dễ dàng thảo luận với nhau về những khó khăn mà mình đang gặp phải. GV sẵn sàng chia sẻ kiến thức và năng lực chuyên môn, tích cực trao đổi phương pháp và kĩ năng giảng dạy, quan tâm đến công việc của nhau, cùng hợp tác với lãnh đạo nhà trường trong việc thực hiện mục tiêu giáo dục đề ra. VHNT tạo bầu không khí tin cậy thúc đẩy GV quan tâm đến chất lượng và hiệu quả giảng dạy, học tập; tạo bầu không khí cởi mở, tin cậy, tôn trọng lẫn nhau tạo động lực

để GV quan tâm, cải tiến nâng cao chất lượng dạy và học, cải thiện thành tích giảng dạy và học tập của nhà trường.

2) Ảnh hưởng của VHNT đến HS. VHNT lành mạnh, tích cực tạo môi trường học tập có lợi nhất cho HS: HS cảm thấy thoải mái, vui vẻ, ham học; được tôn trọng, được thừa nhận và cảm thấy mình có giá trị; thấy rõ trách nhiệm của mình; tích cực khám phá, liên tục trải nghiệm và tích cực tương tác với GV, nhóm bạn; nỗ lực đạt thành tích học tập tốt nhất.

VHNT tạo ra môi trường thân thiện cho HS: HS có cảm giác an toàn, cởi mở và được chấp nhận các nhu cầu và hoàn cảnh khác nhau của mình; được khuyến khích phát biểu, bày tỏ quan điểm cá nhân; xây dựng mối quan hệ ứng xử tôn trọng, hiểu biết lẫn nhau, học hỏi lẫn nhau giữa thầy và trò.

2. Biểu hiện của VHNT lành mạnh, tích cực

- Có bầu không khí tâm lí cởi mở, dân chủ, hợp tác, tin cậy và tôn trọng. GV tôn trọng đồng nghiệp, sẵn sàng lắng nghe, chia sẻ và giúp đỡ lẫn nhau trong công việc và trong cuộc sống. HS đoàn kết, học hỏi và sẵn sàng hợp tác với nhau trong học tập và rèn luyện. Thầy tôn trọng trò, trò kính trọng thầy...

- Mỗi cán bộ quản lí, GV, nhân viên, HS trong trường đều nhận thức rõ ràng, đúng đắn về công việc, trách nhiệm, nghĩa vụ và quyền hạn của bản thân, tích cực tham gia đóng góp ý kiến nhằm nâng cao chất lượng giáo dục của nhà trường.

- Nhà trường có những chuẩn mực để luôn cải tiến, vươn tới; xây dựng tầm nhìn, sứ mạng, mục tiêu của nhà trường, tạo động lực để GV và HS tích cực phấn đấu rèn luyện và hoàn thiện bản thân; tăng cường sáng tạo và đổi mới để không ngừng phát triển.

* Khoa Tâm lí - Giáo dục, Trường ĐHSP - Đại học Thái Nguyên

- Có phong cách làm việc dân chủ, đổi mới và sáng tạo trên cơ sở tôn trọng con người, cố vũ sự nỗ lực hoàn thành công việc và công nhận sự thành công của mỗi người; khuyến khích đối thoại và hợp tác, khuyến khích làm việc nhóm; tăng cường chia sẻ kinh nghiệm và trao đổi chuyên môn; GV cải tiến phương pháp giảng dạy, HS cải tiến phương pháp học tập, nâng cao chất lượng dạy và học; GV được khuyến khích tham gia đóng góp ý kiến trong mọi hoạt động của nhà trường.

- Có sự chia sẻ quyền lực, trao quyền, tăng cường tính tự chịu trách nhiệm của mỗi cán bộ, GV; chia sẻ tầm nhìn, sứ mạng, mục tiêu của nhà trường với tất cả các cán bộ, GV và HS trong nhà trường.

- Xây dựng được mối quan hệ thân thiện, hỗ trợ, gần gũi với cộng đồng (nhà trường luôn hỗ trợ cộng đồng, cung cấp các dịch vụ có chất lượng tốt về giáo dục cho cộng đồng và ngược lại cộng đồng luôn hỗ trợ lại nhà trường).

3. Vai trò của hiệu trưởng trong lãnh đạo xây dựng và phát triển VHNT

Điều 54, Luật Giáo dục năm 2005 đã chỉ rõ: «Hiệu trưởng là người chịu trách nhiệm quản lý các hoạt động của nhà trường, do cơ quan nhà nước có thẩm quyền bổ nhiệm, công nhận». Hiệu trưởng là người quán xuyến mọi công việc trong nhà trường, chịu trách nhiệm chính về kết quả các mặt công tác: nhân sự, tài chính, cơ sở vật chất, thực hiện biên chế năm học, chất lượng giáo dục...

Hiệu trưởng là người lãnh đạo để tạo lập ra VHNT, có vai trò quan trọng trong việc hình thành các chuẩn mực, các giá trị cốt lõi, niềm tin của nhà trường.

Để lãnh đạo xây dựng và phát triển văn hóa lành mạnh, tích cực trong nhà trường, hiệu trưởng có thể thực hiện các biện pháp sau đây:
- Xây dựng, chia sẻ tầm nhìn, sứ mạng của nhà trường với tất cả cán bộ, GV, nhân viên và HS trong trường; chia sẻ quyền lực, mạnh dạn trao quyền cho GV, trong đó đề cao vai trò lãnh đạo hoạt động dạy và học của mỗi GV; - Tạo dựng bầu không khí tâm lý cởi mở, dân chủ và nhân văn để mọi người đều được tôn trọng, luôn được coi trọng và có cơ hội để thể hiện, phát triển khả năng của mình, quan tâm đến nhu cầu, mong muốn, nguyện vọng của GV và HS, có biện pháp giúp họ giải quyết kịp thời những

khó khăn, vướng mắc trong công tác giảng dạy và giáo dục; - Khuyến khích tinh thần làm việc hợp tác, kỹ năng làm việc nhóm; xây dựng cơ chế giám sát, đánh giá, khen thưởng hợp lý thúc đẩy mọi người nỗ lực làm việc; - Thúc đẩy sự đối thoại, tăng cường trao đổi chuyên môn, chia sẻ kinh nghiệm với cán bộ, GV và nhân viên trong trường trên tinh thần lắng nghe và thấu hiểu...; - Coi trọng việc đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn để không ngừng phát triển đội ngũ, tăng cường dự giờ, trao đổi với GV đứng lớp về cách dạy và học, thường xuyên rút kinh nghiệm chuyên môn, nâng cao chất lượng giảng dạy và giáo dục; - Khuyến khích và tích cực ủng hộ sự đổi mới, sự sáng tạo để GV phát huy tối đa khả năng của họ; tạo điều kiện để mỗi HS đều có cơ hội thể hiện khả năng, năng lực của bản thân, đồng thời xác lập cơ chế đánh giá, thi đua khen thưởng hợp lý đối với cán bộ, GV trong trường; - Khuyến khích phụ huynh và cộng đồng tham gia vào hoạt động giáo dục của nhà trường, giúp phụ huynh hiểu rõ vai trò và trách nhiệm của họ trong việc phối kết hợp với nhà trường nhằm giáo dục toàn diện cho HS; - Tăng cường bồi dưỡng kỹ năng giao tiếp, suy nghĩ để học hỏi, đổi mới công tác quản lý và nâng cao uy tín của bản thân. □

Tài liệu tham khảo

1. Bộ GD-ĐT. Dự án SREM. Cẩm nang hiệu trưởng. Hà Nội. 2009.
2. Đặng Xuân Hải. Bồi dưỡng nâng cao năng lực quản lý cho nữ cán bộ viên chức Đại học Thái Nguyên. 2010
3. Bùi Minh Hiền - Vũ Ngọc Hải - Đặng Quốc Bảo. Quản lý giáo dục. NXB Giáo dục, H. 2006.
4. Trần Kiểm. Khoa học quản lý giáo dục. NXB Giáo dục. H. 2004.
5. NIE (Singapore). Leaders In Education Programme International. 2008.

SUMMARY

School culture has significant influence on living standard and operational effect of schools. Healthy, positive school culture creates a convenient environment for teaching and studying and enables teachers and students to make their all efforts in study and practice for best achievements. Principal has significantly important role in building and developing a healthy and positive culture in the school. This writing mentions to affects of school culture on teachers and students; expressions of healthy, positive school culture; principal's role in building and developing school culture.